

INFO-SCOOP

NO 1460

6
9

Elnt P.W.T.S. Menting

De voor u liggende Info-Scoop is in zijn geheel gewijd aan Former Yugoslav Republic of Macedonia (FYROM).

Maar alvorens hierop in te gaan wil ik u attenderen op de brief die is bijgevoegd in deze Info-Scoop.

De redactiecommissie ziet zich genoodzaakt om op deze wijze aan de lezers van de Info-Scoop de medewerking te vragen om de Info-Scoop zo ruim mogelijk binnen hun respectievelijk eenheden te laten circuleren.

FYROM, ongeveer de helft van Nederland met ongeveer 1.945.932 inwoners, staat nog steeds vlot in de belangstelling.

De redactie van de Info-Scoop heeft dan ook gemeend een special over Macedonië te moeten uitgeven waarin uitvoerig wordt ingegaan op de problematiek rondom de FYROM.

In het eerste deel van dit artikel, geschreven door zoi Lex Schuil en zoi Ad Breurkes, wordt een stuk geschiedenis belicht en wordt het ontstaan van de FYROM beschreven.

De "Balance of Power" raakte in de 19^e eeuw verstoord en is mede debet geweest aan de totstandkoming van de huidige problematiek in de FYROM. Ook hier zien we weer, dat etnische groeperingen en/of religie mede de oorzaak kunnen zijn dat er conflicten ontstaan, etnisch is 65% Macedoniër en 22% Albanees. Voor wat betreft de religie is 67% Oosters Orthodox en 30% Moslim.

Desondanks constateren de schrijvers van dit artikel, dat ondanks de economische, etnische en de etnische problematiek een lichte vooruitgang is te bespeuren door de stabiliserende werking van het integratieproces in de westerse politieke, economische en militaire structuren.

In deel 2 zal met name de politieke structuren, de onafhankelijkheid, de politieke en sociale ontwikkelingen en de onafhankelijkheid en de situatie zo als die nu is, worden beschreven.

Zoals aangegeven in de colofon is de Info-Scoop volledig samengesteld uit openbare bronnen.

Indien er uwerzijds op- of aanmerkingen zijn over de inhoud van deze publicaties, wordt u verzocht contact op te nemen met een van de redactieleden van de Info-Scoop (zie colofon).

COLOFON

INFO-SCOOP is een maandelijks uitgave van 101 Mipel
Adres: Simon Stevinkazerne,
MPC 41 A, Postbus 9012, 6710
HC Ede
Telefoon: 0318-683050/3073/
3023
Redactie: Maj H.J. Jacobs,
Eint P.W.T.S. Menting.

INFO-SCOOP wordt verzonden aan die instanties welke functioneel belang hebben bij actuele informatie.

De inhoud van de **INFO-SCOOP** is volledig samengesteld uit open bronnen. Overname uit deze publikatie is toegestaan mits de bron wordt vermeld.

Indien uw verzendadres is gewijzigd, gelieve dit doorgeven aan repro 101 Mipel (zie bovenstaand adres of telefonisch 0318-68 3023).

INHOUDSOPGAVE

COLOFON	2
INHOUDSOPGAVE	2
FYROM (MACEDONIE)	3
ALGEMEEN	3
GEOGRAFIE	3
DEMOGRAFIE	4
GESCHIEDENIS	5
HISTORISCHE AANSPRAKEN	6
CHRONOLOGIE	6
(BALKAN) OORLOGEN ..	7

Volkskrant, 9 april 1994

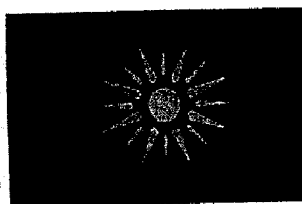
FYROM (MACEDONIE)

Aooi Schuijl
Aooi Breurkes

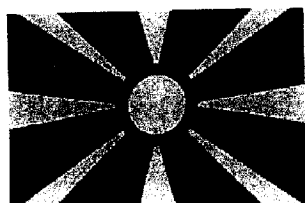
Sinds vrijwel het gehele grensgebied tussen Kosovo en Albanië door Servische troepen met mijnen is afgegrensd, geldt Macedonië, later hernoemd tot FYROM, als belangrijkste doorvoerland voor wapens en manschappen voor het UCK. De hooggelegen bergpassen zijn ideale routes om omgezien de grens over te komen. In de schaduw van de onrust in Kosovo, zijn er op 18 oktober en 1 november j.l. parlementsverkiezingen gehouden, waarbij vooral de etnische verhoudingen centraal stonden en bevestigd werden door de winst van de centrum-rechtse oppositie. In twee artikelen worden de geschiedenis, achtergronden en toekomstperspectieven van dit onrustige Balkan-land, waar de spanningen tussen de bevolkingsgroepen steeds verder oplopen, nader toegelicht.

In het eerste deel de geschiedenis en het ontstaan van de republiek FYROM.

Voor dit artikel is o.a. gebruik gemaakt van: International Herald Tribune, Jane's Defence Weekly, Reformatorisch Dagblad, Oost-Europa Verkenningen, Internationale Spectator, Internationale Samenwerking, Country Profile, Intelligence Digest, Frankfurter Allgemeine, NRC, Volkskrant, Time, The European, Internet, en het Dagboek Balkan -3MI.

DE OUDE

EN DE
NIEUWE
VLAG

ALGEMEEN

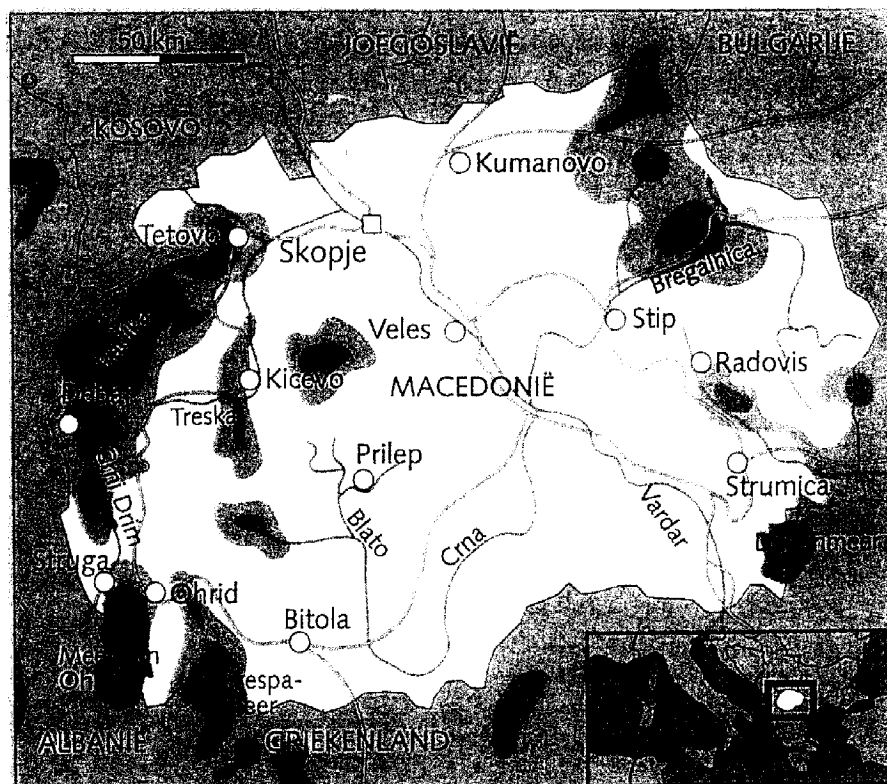
Officiële naam	: Former Yugoslav Republic of Macedonia (FYROM)
Oppervlakte	: 25.713 km ² (ongeveer de helft van Nederland)
Inwoners	: 1.945.932 (volkstelling 1994):
	- 65 % Slavische Macedoniërs
	- 22,9 % Macedonische Albanezen (M-Albanezen)
	- 4 % Macedonische Turken
	- 2,1 % Macedonische Serviërs
	- 2 % Roma (zigeuners)
	- 1 % Vlachen (aan Roemenen verwant)
	- 3 % overige bevolkingsgroepen
Staatsvorm	: Republiek
Staatshoofd	: Kiro Gligorov (sinds 1990)
Regeringsleider	: Branko Crvenkovski (sinds 1992)
Hoofdstad	: Skopje
Officiële taal	: Macedonisch, Servo-kroatisch, Albanees

Tot 1991 was dit Zuidoosteuropese land een deelrepubliek binnen de Joegoslavische federatie. Macedonië grenst in het noorden aan Servië (Joegoslavië), in het oosten aan Bulgarije, in het zuiden aan Griekenland en in het westen aan Albanië. Het land is volledig door land omgeven; over zee aangevoerde goederen moeten door geografische omstandigheden in Griekse havens worden overgeslagen.

GEOGRAFIE

LANDSCHAP

Macedonië is een zeer bergachtig land. Het landschap kent afwisselend diepe dalen en steile bergruggen. De hoogste top is de Korab, 2751 m. Het stroomdal van de Vardar is het laagst gelegen deel van het land. Deze rivier deelt het land in tweeën en stroomt naar Griekenland om daar uit

Internationale Samenwerking, september 1998

te monden in de Egeïsche Zee. De twee grootste meren van het land zijn het Ohrid- en het Prespameer, beiden op grote hoogte op de grens met Albanië gelegen. Het land wordt met enige regelmaat getroffen door aardbevingen. In 1963 werd in Skopje door een krachtige beving nog grote schade aangericht.

Ongeveer 30% van het land is met bos bedekt: beuken, eiken en dennen.

KLIMAAT

Het berggebied heeft een continentaal klimaat met droge, hete zomers en koude winters waarin veel sneeuw valt. In het dal van de Vardar heerst een meer mediterraan klimaat met gematigder temperaturen. De gemiddelde zomertemperatuur bedraagt daar ca. 27°C.

MEDIA

De grondwet van 1991 erkent vrijheid van meningsuiting en van vrije voorziening van informatie. In Skopje zijn een zestal dagbladen gevestigd, waarvan één in het Turks verschijnt en een in het Albanees. De overige bladen verschijnen in het Macedonisch (cyrillisch).

Radio en televisie zijn in handen van Makedonska Radio-Televizija (MRT). De MRT beheert drie televisienetten en drie radiozenders. Er wordt uitgezonden in het Macedonisch, het Albanees en het Turks.

ONDERWIJS

Twee, door de staat gecontroleerde, universiteiten zijn gevestigd in Skopje en Bitola. Op deze universiteiten wordt in het cyrillisch onderwezen. De etnische Albanezen hebben in 1996 een eigen universiteit in de stad Tetovo geopend. Deze universiteit wordt overigens door de regering als illegaal beschouwd, doch door vrijwel alle Macedonisch-Albanese politieke partijen en de Albanese regering in Tirana erkend. De leerkrachten zijn vooral afkomstig van de universiteiten van Pristina (Kosovo) en Tirana (Albanië). De Macedonische regering nam pas in januari 1997 een (moeizaam tot stand gekomen) wet aan die het onderwijs en de Albanese taal erkende.

■	MACEDONIER
■	ALBANEZEN
■	TURKEN
■	ZIGEUNERS
■	SERVIERS
■	OVERIGEN

FYROM

SAMENSTELLING EN DEMOGRAFIE VOLGENS VOLKSTELLING 1994

DEMOGRAFIE

ALGEMEEN

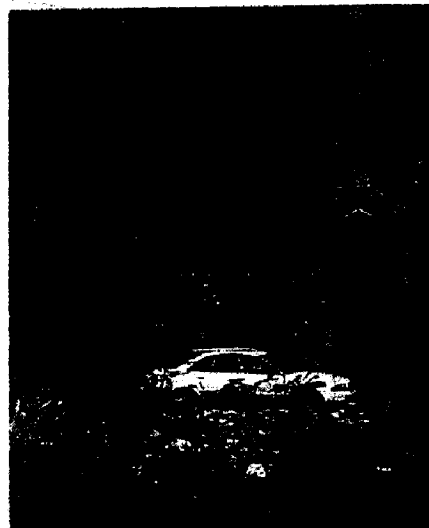
Volgens de in 1994 gehouden volkstelling telde de "Voormalige Joegoslavische Republiek Macedonië" ruim 1,9 miljoen inwoners.

De hoofdstad van de FYROM is het aan de Vardar gelegen Skopje.

Van alle Macedoniërs woonde in 1994, 59% in een stedelijk gebied. De grootste steden zijn:

- Skopje 444.800
- Kumanovo 135.000
- Bitola 86.200
- Prilep 71.900
- Tetovo 65.300
- Veles 56.800

De gemiddelde bevolkingsdichtheid bedroeg in 1994 75 inw./km²; de bergachtige delen zijn echter minder bevolkt dan de rivierdalen.

Skopje

Internationale Samenwerking, september 1998

SLAVISCHE MACEDONIERS

Net als andere Balkan landen kent Macedonië een gemengde bevolking. De Macedoniërs maken 65 % van de bevolking uit en zijn voornamelijk in het oostelijke deel van FYROM te vinden.

Het Macedonische Rijk beleefde zijn grootste bloei onder Philippus II (359-336 v.C.) en zijn zoon Alexander de Grote (336-323 v.C.). Onder deze afstammelingen van de Argeaden (een uit Griekenland stammend vorstehuis) werd het rijk uitgebreid tot Griekenland, Klein-Azië, Mesopotamië, Egypte en delen van India. Na de dood van Alexander zette het verval in. Macedonië werd in 146 v.C. een Romeinse provincie.

Toen het Romeinse Rijk in de 4e eeuw na C. door keizer Diocletianus bestuurlijk in een oostelijk en een westelijk deel werd gescheiden, maakte Macedonië deel uit van het oostelijk Byzantijns Rijk. De bevolking werd grotendeels tot het Christendom bekeerd. Na de val van het West-Romeinse Rijk in 476 na C. werd Macedonië een deel van het Byzantijnse Rijk.

Tijdens de grote Volksverhuizing (4e-7e eeuw) vestigden Slavische volkeren zich in het gebied, dat destijds nog steeds onder Byzantijns bestuur stond. Halverwege de zesde eeuw trok een Aziatisch, aan de Hunnen verwant, steppenvolk (Bulgaren) de Balkan binnen en viel het Byzantijns imperium aan.

Het Aziatisch steppenvolk is nauw verwant aan de Hunnen. In de 6e eeuw werden Slavische volkeren van-

uit het noordoosten en oosten van het Zwarte Zeegebied "opgestuwd" door de Avaren (eveneens een Aziatisch steppenvolk). De Slaven vestigden zich permanent in Macedonië.

De Bulgaren vermengden zich met de Slavische meerderheid en namen zelfs hun taal en schrift aan.

De huidige Macedoniërs zijn overwegend oosters-orthodox van religie. Macedonië heeft een eigen orthodoxe Kerk. De Macedonische taal is nauw verwant aan het Servisch en aan het Bulgaars. De taal wordt met het cyrillische schrift geschreven en was de eerste Slavische taal die op schrift werd gesteld.

OVERIGE ENTITEITEN

De meeste M-Albanezen wonen in het westen, tegen de grens met de Servische provincie Kosovo en Albanië. De M-Albanezen maken

22,9 % van de bevolking uit. De meesten van hen spreken Albanees en zijn moslim, maar er zijn ook enkele rooms-katholieke M-Albanezen in Skopje en omgeving. De grootste concentraties van deze groepering vindt men in de steden Tetovo (29,5%), Skopje (25,5%), Gostivar (15,7%) en Kumanovo (10,3%). De M-Albanezen zijn over het algemeen soennitische moslims en de religie speelt een belangrijke rol in het dagelijks leven. De rechten van minderheden zijn in de grondwet van 1991 verankerd. De relatie tussen de etnische Serviërs, Slavische Macedoniërs en de Albanezen in Macedonië is, gezien de toestand in Kosovo, echter gespannen. De regering vermoedt een door Albanië gesteund streven naar onafhankelijkheid van de M-Albanezen. In 1995 werd het gebruik van het Albanees op officiële identi-

teitsdocumenten zelfs verboden.

Andere minderheden, die de laatste 10% vormen, bestaan uit: Turken, Serviërs, Walachijers (Vlachen) en zigeuners.

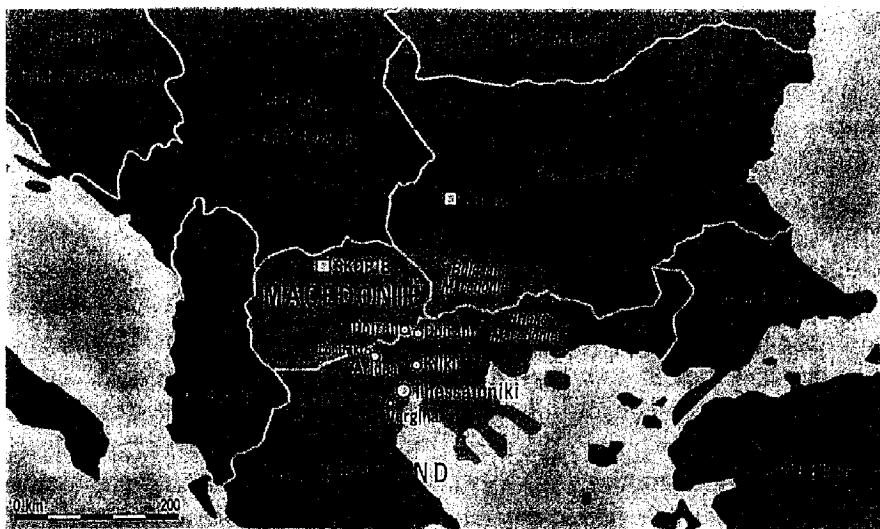
GESCHIEDENIS

ALGEMEEN

De huidige staat FYROM is een deel van het gebied Macedonië, dat ook een groot deel van Noord-Griekenland en het zuidwesten van Bulgarije omvat. Tot 1913 maakte het deel uit van het Ottomaanse imperium. De drie aangrenzende Balkanstaten: Bulgarije, Griekenland en Servië, denken nog steeds aanspraak te kunnen maken op delen van de streek. In de 12e eeuw streden Bulgaren, Serviërs en Byzantijnen om de heerschappij. In 1371 werd Macedonië onderdeel van het Ottomaanse Rijk

Times Atlas World History

Volkscrant, 9 april 1994

en volgde een golf van islamisering. Ook vestigden zich hier veel Turken, terwijl de Serviërs naar het noorden vluchtten.

HISTORISCHE AANSPRAKEN

BULGARIJE

De Bulgaren verwijzen nu nog steeds naar het Eerste Bulgaarse Rijk, dat onder tsaar Simeon de Grote (893-927) reikte tot aan de Zwarte Zee, de Aegeïsche Zee en de Adriatische Zee, en zelfs heel Macedonië besloeg! Simeon had Ohrid zelfs tot zijn hoofdstad uitgeroepen. Het Tweede Bulgaarse Rijk aan het einde van de twaalfde eeuw, zette deze heerschappij voort. De Bulgaarse aspiraties ten aanzien van Macedonië werden verwezenlijkt met de Vrede van San Stefano (februari 1878) na de Russisch-Turkse Oorlog van 1877-1878. Hierbij werden grote delen van de Balkan aan een autonoom Bulgaars koninkrijk toegewezen. Door dit verdrag werden de Europese grootmachten bevreesd voor een te machtig Rusland, dat via een "Groot-Bulgarije", te veel politieke en militaire invloed op de Balkan kreeg. Op het Congres van Berlijn (juli 1878) werd door de Europese grootmachten, Duitsland (Bismarck) Groot-Brittannië en het Oostenrijks-Hongaars Keizerrijk bedongen dat Bulgarije Macedonië weer aan de Turken moest afstaan ("Balance of Power": De angst voor Russische

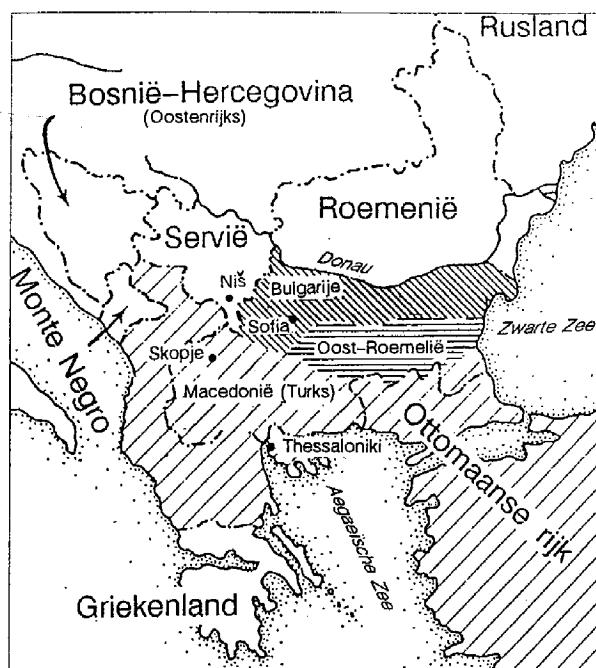
hegemonie in het oostelijk Middellandse Zeegebied).

GRIEKENLAND

De Grieken waren van mening dat zij tenminste aanspraak konden maken op het zuidelijke deel van Macedonië. In de Middeleeuwen heeft Macedonië bovendien nog lange tijd onder de Grieks-Byzantijnse heerschappij bestaan, waardoor hun aanspraken nog meer rechtvaardigheid verdienen.

SERVIE

De Serviërs vinden dat zij recht hadden op het westelijk deel van

Congres van Berlijn

Europa Verkenningen, maart/april 1992

Macedonië, omdat dat gebied deel had uitgemaakt van het Groot-Servische Rijk van tsaar Stjepan Dusan (1331-1355). Daarvoor had Servië tijdens de Nemanjic Dynastie al grote delen van de huidige Balkan (Albanië, Epirus, Macedonië, Montenegro en delen van Bosnië) toegeëigend. Stefan Nemanja had zich tot "grootvorst" van Raska (het gebied rond het huidige Novi Pazar) uitgeroepen.

CHRONOLOGIE

"BALANCE OF POWER"

De situatie op de Balkan werd gedurende de 18e-begin 20e eeuw bepaald door de verhoudingen tussen drie "grootmachten": Ottomaanse Rijk, Rusland en het Habsburgse Rijk (Oostenrijk en Hongarije). Het Ottomaanse rijk raakte sinds het verlies van Hongarije (1699) steeds meer in verval. Dat het rijk nog ruim twee eeuwen heeft bestaan, was te danken aan de "Balance of Power": simpel gezegd een internationaal krachtenspel, waarbij géén der grootmachten de overhand in de Balkan kon krijgen. Deze "Balance of Power" raakte in de 19e eeuw verstoord door *Nationalistische* gevoelens onder de Balkanvolkeren: m.n. het "Pan-Slavisme", het

streven naar een Slavische eenheid. De Balkanvolkeren trachtten zich te bevrijden van de Ottomaanse overheersing en werden hierin gesteund door Rusland. Daarbij maakte ook het Habsburgse rijk aanspraak op delen van de Balkan (Bosnië). Dit leidde tot spanningen en oorlogen. Een groot-schalig conflict werd vermeden door het verdrag van Berlijn (1878). De afspraken die hier gemaakt werden, hebben uiteindelijk geleid tot drie Balkanoorlogen en WO I.

VERVAL OTTOMAANSE RIJK

In de 8e eeuw kalfde het Ottomaanse Imperium langzaam af en streden Grieken, Serviërs en Bulgaren om de macht in Macedonië. Gelijktijdig ontstond er een Macedonische nationalistische beweging (MRO) die zich tegen de Ottomaanse overheersing verzette. In de Bulgaarse hoofdstad Sofia, werd het Opperste Macedonische Comité (OMC) opgericht. Zodoende waren er dus twee "verzetsbewegingen" die de Ottomaanse overheersing bevochten. Om aan de lokale weerstanden tegemoet te komen, verleende de Sultan in 1879 de Bulgaars-orthodoxe kerk vergaande bevoegdheden. De Bulgaren stichtten daarop scholen in Macedonië, dit tot grote ergernis van de reeds zelfstandige Servische- en Griekse regeringen. Nadat de Osmanen tijdens de Russisch-Turkse Oorlog (1878) en de Vrede van San Stefano van Bulgaars definitief van het Bulgaarse grondgebied waren verdreven, ontstond er een autonome Bulgaarse staat met inbegrip van Egeïsch- en Pirin- Macedonië. Vardar-Macedonië werd aan de Turken teruggegeven.

Vrede van San Stefano: Het Russische leger dreef het Ottomaanse leger van de Balkan. In 1877 stonden de Russen voor de poorten van Constantinopel en dwongen de Ottomanen tot het ondertekenen van dit verdrag.

(BALKAN) OORLOGEN

"ST. ILIA'S DAG"

Dit "Groot-Bulgarije" bestond maar enkele maanden, omdat de Westerse landen geen prijs stelden op zo'n grote Russische bondgenoot in de Balkan ("Balance of Power"). Het Verdrag van Berlijn (1878), welke het Verdrag van San Stefano weer ongedaan maakte, ontnam de Bulgaarse staat Egeïsch- en Pirin-Macedonië en gaf dit aan de Turken terug. Hierdoor was heel Macedonië dus weer volledig onder Turks bestuur gebracht.

1903 is voor Bulgarije en Macedonië een cruciaal jaartal in hun geschiedenis: het jaar van de mislukte Ilinden-

Preobrazehnie Opstand. In 1893, toen Macedonië nog onder het Ottomaanse juk zuchtte, was er in Salonika een geheime organisatie gevormd die Macedonische autonomie nastreefde en waartoe "alle nationaliteiten in de regio" welkom waren. Deze beweging de "*Vatreshna Makedonska Revolutsionna Organizatsia*" (IMRO) streefde ernaar de Turken te verjagen teneinde een Balkan-federatie te bewerkstelligen, waarin Macedonië evenveel rechten zou krijgen als de overige Balkanstaten. De officiële leuze was: "Macedonië voor de Macedoniërs". Griekenland, Bulgarije en Servië steunden de opstand door gewapende strijdgroepen naar Macedonië te sturen.

Op 2 augustus 1903 St. Ilia's dag Ilinden (St. Elias) genoemd, startte de IMRO een grootscheepse opstand.

partijen en bewegingen met trots de naam "VMRO" (zie ook dl 2: politieke partijen).

EERSTE BALKAN OORLOG

De chaotische bestuurlijke situatie resulteerde in 1912 tot de Eerste Balkanoorlog, tussen enerzijds Turkije en anderzijds Servië, Bulgarije, Montenegro en Griekenland. Tussen Bulgarije, Griekenland en Servië werd een verdrag getekend, waarin een "grenslijn" in Macedonië was afgesproken, waar ten zuiden hiervan de Serviërs van claims zouden afzien. De Russische tsaar zou bij de uiteindelijke verdeling van Macedonië als arbiter optreden. Bulgarije opende onderhandelingen met Griekenland, en concentreerde zich conform de afspraken op het zuiden en zuidoosten, terwijl de Grieken en de Serviërs heel

orthodoxe kerk

Internationale Samenwerking, september 1998

Ongeveer 25.000 Slavische Macedoniërs gingen in de aanval, maar na enkele successen werd deze opstand in drie maanden door de Turken bloedig neergeslagen. De opstand werd uiteindelijk niet door het Bulgaarse leger gesteund, hetgeen wel de verwachting was. Veel vluchtelingen namen vervolgens de wijk naar Bulgarije (in 1990 verenigden extreem-nationalisten zich in de IMRO en noemden de beweging VMRO). Heden ten dage gebruiken veel Bulgaarse alsmede Macedonische

Macedonië annexeerden, dit in tegenstelling tot de onderlinge afspraken. In de periode na de Eerste Balkanoorlog kon geen overeenstemming (Bulgarije kreeg minder gebied toebedeeld dan Servië en Griekenland) worden bereikt, waarna in juni 1913 de Tweede Balkanoorlog uitbrak. Bulgarije werd in deze oorlog door Oostenrijk-Hongarije gesteund. De gecombineerde strijdkrachten van Servië, Montenegro, Roemenië, Griekenland en Turkije (dat de kans schoon zag om de verloren gegane

gebieden te heroveren) maakten korte metten met de Bulgaren. Aanvankelijk genoot de IMRO de brede steun van de Macedonische samenleving in haar strijd tegen de Ottomaanse (Turkse) overheersing, verloor ze haar sympathie door harde terroristische acties. De IMRO werkte overigens nauw samen met de Bulgaarse autoriteiten, die bevreesd waren voor het verlies van Macedonië.

Macedonië werd door het Verdrag van Boekarest (1913) uiteindelijk verdeeld tussen Servië, Bulgarije en Griekenland. De Grieken kwamen er het best af. Zij kregen met Egeïsch-Macedonië 51% van het gebied, waarin ook de belangrijke havenstad Thessaloniki. Servië kwam er met Vardar-Macedonië 39% ook goed af. Grote verliezer werd Bulgarije dat met Prin-Macedonië slechts 10% toebedeeld kreeg. Deze verdeling is in grote lijnen tot op heden gehandhaafd, zij het dat Bulgarije tijdens de beide Wereldoorlogen heel Macedonië korte tijd in bezit heeft gehad.

DE WERELDOORLOGEN

Bulgarije zag nieuwe kansen en sloot zich tijdens de WO I aan bij Duitsland. Het slaagde erin om Macedonië te bevrijden van de nieuwe bezetters: Griekenland en Servië. Na de voor Bulgarije ongunstig verlopen WO I, vluchtten veel Bulgaren uit Macedonië, werden Bulgaarse scholen gesloten, boeken verbrand en onderwijzers en priesters verboden nog langer hun beroep uit te oefenen.

Na WO I maakte Vardar-Macedonië deel uit van het Koninkrijk der Serviërs, Kroaten en Slovenen "*Serbia, Hrvatska, Slovenia*" (SHS), vanaf 1929 Joegoslavië geheten. De Macedonische nationalist, (IMRO) die zich tijdens de Bulgaarse bezetting niet lieten horen, hervatten hun acties nadat het land onder Servisch bestuur kwam te staan. Zij wisten te voorkomen dat in Vardar-Macedonië een sterk Servisch bestuur kon worden opgebouwd. Hoewel veel van haar leden nauwe contacten onderhield met Bulgarije, streefden zij naar een eigen staat. Met steun van Bulgarije bleef de IMRO lange tijd

actief. Pas in 1934 werd hun invloed minder en voerden Macedonische nationalist (IMRO) hun laatste grote actie uit. Met steun van de Kroatische "*Ustasji-beweging*" en gefinancierd door de Italiaanse dictator Mussolini, werd de Joegoslavische koning Aleksander II (een Serviër) in Marseille vermoord.

VARDARSKA BANOVINA - MACEDONIE

Na WO II maakte Macedonië opnieuw deel uit van Joegoslavië, nu onder Tito (Josip Broz). Tito gaf alle volken van Joegoslavië gelijke rechten en gaf de naam Macedonië aan de Joegoslavische republiek, die voorheen bekend was als "Vardarska Banovina" (Vardar-Macedonië). De Slavische bewoners werden per decreet erkend als etnische Macedoniërs. Tito had er alle belang bij om Macedonië tot een aparte republiek uit te roepen. Het voormalige koninkrijk Joegoslavië was immers op het Groot-Servische nationalisme, stukgelopen. Een eigen Macedonische identiteit en republiek konden twee vliegen in één klap betekenen: de Serviërs werden ingekapseld en de Bulgaren op afstand gehouden. Verder ging hij ervan uit dat de Joegoslavische Federatie wellicht de eerste stap zou zijn naar een bredere Balkanfederatie, waartoe ook Bulgarije zou kunnen gaan behoren. In dat geval zou Pirin-Macedonië ook bij de Joegoslavische Federatie worden gevoegd. Hiermee zou een potentiële bron van spanningen tussen zijn Federatie en Bulgarije worden weggenomen. Belangrijk is ook zijn gedachtegang dat hiermee noch Servië noch Bulgarije de Balkanfederatie konden gaan overheersen. De Joegoslavische communisten bleven ook na de oorlog in Egeïsch-Macedonië een actief beleid voeren door te wijzen op de 250.000 Macedoniërs die tijdens de oorlog voor hun bevrijding hadden gevochten en recht hadden op zelfbeschikking en aansluiting bij Macedonië. De Joegoslavische media meldde dat, "Joegoslavië niet onverschillig kon blijven tegenover de uitroeiing van

onze volksgenoten in Griekenland". Aan Tito's federatieplannen kwam een eind toen Stalin de vorming van een Balkanfederatie verbood uit angst voor een grote bedreiging voor de Sovjet-hegemonie.

ONAFHANKELIJKHEID

Na Tito's dood in 1980 werd de Servische invloed binnen het federale Joegoslavië groter. Macedonië

Tito

vreesde een beperking van de autonomie. Dit werd verhevigd door het uitreden van Slovenië en Kroatië uit de federatie in juni 1991. In een referendum in september 1991 stemden de kiezers massaal (95%) voor de Macedonische soevereiniteit, die daarna door het parlement werd bekrachtigd. Albanen en Serviërs boycotten de stemmingen. Een federale reactie bleef uit; het overwegend Servische federale leger gaf prioriteit aan de oorlog tegen Kroatië en trok zich deels uit Macedonië terug. Reeds in 1989 had de regerende communistische partij toestemming gegeven voor de vorming van andere partijen, in de sfeer van de veranderingen in Oost-Europa en de Sovjet-Unie. In 1990 organiseerden jonge Macedoniërs demonstraties en blokkades bij grensovergangen met Griekenland. Zij protesteerden tegen het feit dat de Slavische bevolking in Noord-Griekenland alle minderheidsrechten was ontnomen. De Griekse regering schrok toen bij de parlementsverkiezingen eind dat jaar, de opvolger van de IMRO, de nationalistische VMRO-DPMNE, in het

Macedonische Parlement met 37 zetels de grootste partij werd. Deze partij is immers niet van zins de bestaande staatsgrenzen als blijvend te beschouwen.

De voormalige communist Kiro Gligorov werd tot president gekozen. Een nieuwe grondwet werd eind 1991 uiteindelijk aangenomen zonder steun van de Albanese PDB en de nationalist (DPMNE), waarbij haar partijleider en vice-premier Georgijevski aftrad. De nationalist vonden de grondwet te gematigd terwijl de Albanese hun rechten niet voldoende verzekerd zagen.

FYROM

Doordat Servië en Montenegro in 1992 besloten samen voort te gaan onder de naam Joegoslavië, werd Macedonië de facto een onafhankelijk land. De terugtrekking van het Joegoslavische federale leger (JNA) werd voltooid. Bulgarije en Turkije waren de eerste landen die de soevereiniteit erkenden, later dat jaar gevolgd door Kroatië, Bosnië-Herzegovina en Slovenië. Erkenning door de EG bleef vooralsnog uit omdat EG-lidstaat Griekenland grote bezwaren had tegen het gebruik van de naam Macedonië door de nieuwe republiek. De belangrijkste drijfveer was de angst dat een onafhankelijke republiek "Macedonië", territoriale aanspraken zou maken op de Egeïsch-Macedonië. Op het ontwerpbiljet van de nieuwe republiek prijkte de Witte Toren aan de kade van Thessaloniki en de grootste Macedonische partij (DPMNE) liet weten haar eerste congres in de Griekse stad Thessaloniki te zullen houden.

Na langdurig touwtrekken werd in 1993 een compromis bereikt: het land zou voortaan Voormalige Joegoslavische Republiek Macedonië heten. Onder die naam werd het op 8 april 1993 toegelaten tot de VN. In oktober 1995 gevolgd met het lidmaatschap van de OVSE en de Raad van Europa. Er bleef echter onenigheid bestaan met Griekenland over de vlag, die een verwijzing naar de dynastie van Alexander de Grote bevatte. Griekenland sloot in 1994 de

grenzen voor motorvoertuigen en verbood Macedonië nog langer de haven van Thessaloniki te gebruiken. Hierdoor en door de handelsboycot tegen Servië, dreigde Macedonië in een ernstig isolement te geraken. Na bemiddeling door de EU besloot Griekenland brandstoffen wel door te laten. Desalniettemin werd eind 1994 de noodtoestand uitgeroepen vanwege een tekort aan energie. In 1995 werd het conflict goeddeels bijgelegd.

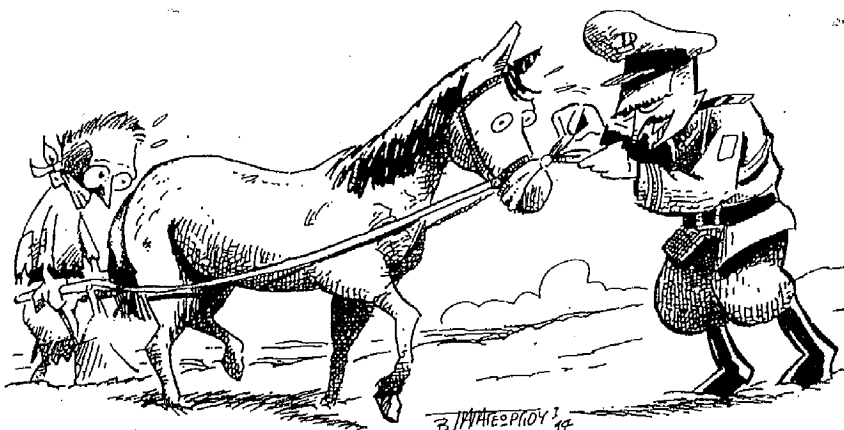
POSITIE ALBANEZEN

Na de onafhankelijkheid van 1991 ontstonden er twee belangrijke politieke stromingen, namelijk een gema-

Helsinki Watch stelde in een rapport in 1994 dat de positie van de Albanese minderheid slecht was en dat geen vooruitgang was geboekt.

SCHEIDING TUSSEN CULTUREN

De rivier de VARDAR die door het stadje SKOPJE stroomt wordt door een brug overspannen die de entiteiten (Slavische Macedoniërs en de M-Albanese) verbindt. Een vergelijking met MOSTAR (B-H) is frappant. In Recica, een buitenwijk van Tetovo, studeren nu ongeveer zesduizend M-Albanese studenten in dertien faculteiten. Deze faculteiten zijn onderge-

Spotprent tegen het muilkorven van de 'Macedonisch' sprekende minderheid in Griekenland.

Volkskrant, 9 april 1994

tigde en een radicale. Deze zijn zowel bij de Macedoniërs als bij de Albanese te vinden.

In een verboden stemming in januari 1992 sprak een groot deel van de Albanese bevolking in de FYROM zich uit voor een eigen autonome Albanese republiek.

De positie van de Albanese en daarmee samenhangend de relatie met buurland Albanië blijft een belangrijk punt van binnenlandse discussie. Een deel van de Albanese bevolking weigerde medewerking aan de volkstellingen in 1991 en 1994; zij zagen dit als een instrument voor discriminerende maatregelen. In 1992 besloot de VN om langs de grenzen van Macedonië met Albanië en Servië troepen te stationeren, om eventuele aanvallen op Macedonië te voorkomen. De mensenrechtenorganisatie

bracht in particuliere huizen en het geld voor de huur komt van de Albanese in Macedonië, die ieder DM 1 bijdragen.

POSITIE SERVIERS

De Servische minderheid roert zich regelmatig. Zij zijn hoofdzakelijk te

De brug tussen oud en nieuw Skopje, die ook de scheiding tussen culturen lijkt te worden.

Internationale Samenwerking, september 1998

vinden in het grensgebied met Servië, in en rond de stad Kumanovo. Tijdens de oorlog in voormalig Joegoslavië, vreesde de FYROM dat Servië delen van Macedonië zou annexeren. Ondanks de verbeterde betrekkingen tussen de FRJ en de FYROM, is er nog steeds geen overeenstemming over de 10% van het Macedonische grondgebied welke tijdens de regeerperiode van Stjepan Dusan tot Servië behoorde.

POSITIE OVERIGE MINDERHEDEN

In tegenstelling tot de Albanese, levert de situatie van de overige minderheden minder problemen op. De Turken, die voornamelijk in de steden Debar, Valando, Brod en Radovis wonen, hebben alleen taalproblemen. De zigeuners hebben problemen met het integreren.

Bij parlementsverkiezingen in 1994 kreeg de nationalistische VMRO-DPMNE onvoldoende stemmen om

een zetel te verkrijgen. Er kwam een coalitie tot stand van communisten, andere linkse partijen en een Albanese partij. Door het ontbreken van gewapende conflicten, het kleine defensiebudget (er is slechts een kleine strijdmacht) en een redelijk voorspoedig verloopende privatisering van staatsbedrijven waren de mogelijkheden voor een gunstige economische ontwikkeling aanwezig. Het isolement ten opzichte van de meeste buurlanden en de verouderde economische infrastructuur maakten een dergelijke ontwikkeling echter niet mogelijk. Ofschoon de Macedoniërs van oorsprong Slaven zijn, is het moeilijk te definiëren tot welke soort Slaven zij feitelijk behoren. Waartoe voelen zij zich verwant: tot de Bulgaren (het Aziatisch steppenvolk) of toch meer tot de Slavische volkeren ten tijde van de volksverhuizing?

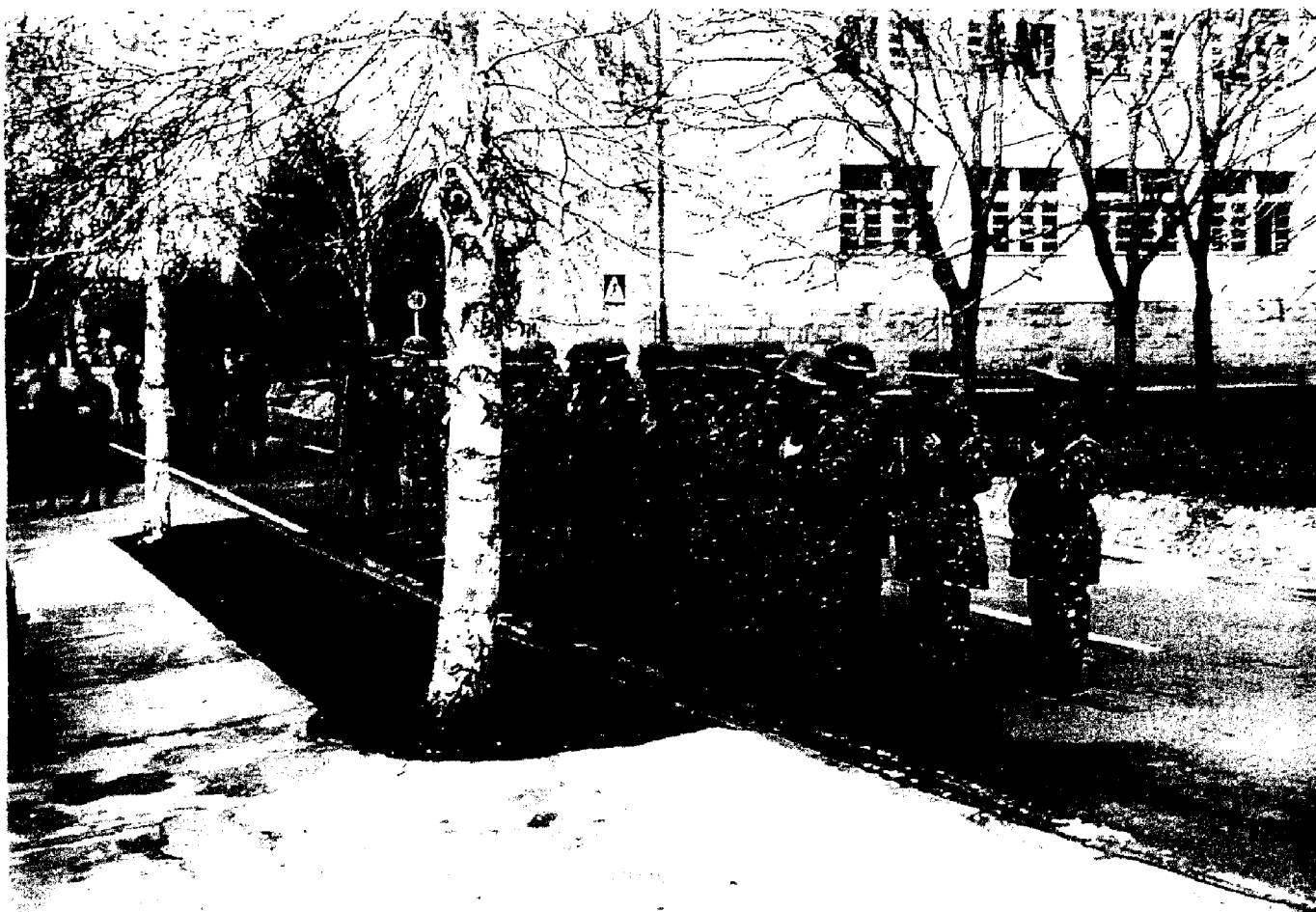
TOEKOMSTPERSPECTIEVEN

Ondanks de economische malaise en

de etnische problematiek, is er toch een lichte vooruitgang te bespeuren door de stabiliserende werking van het integratieproces in de westerse politieke, economische en militaire structuren. Kosovo blijft wel een direct gevaar opleveren voor de FYROM door:

- de vluchtelingenstroom uit Kosovo;
- invloed van radicale Albanese elementen (wapen- en drugsmokkel);
- gebruik van FYROM grondgebied door het UCK;
- verharding nationalistische standpunten van de etnische Macedoniërs.

De stabiliserende werking door de huidige internationale organisaties in de vorm van UNPREDEP en OVSE, speelt een belangrijke rol. Het Macedonische leger komt langzaam op krachten, zodat de VN-missie (mandaat tot februari 1999) in de toekomst beëindigd kan worden.

Fyrom eenheid in Kumanova gestationeerd

Serbia and Montenegro have asserted the formation of a joint independent state, but this entity has not been recognized as a state by the United States.

Base 802245 (R01347) 6-94